O'ZBEKISTON RESPUBLIKASI SOG'LIQNI SAQLASH VAZIRLIGI
O'ZBEKISTON RESPUBLIKASI OLIY TA'LIM, FAN VA INNOVATSIYALAR VAZIRLIGI
QORAQALPOG'ISTON TIBBYOT INSTITUTI

Ro'yxatga olindi:	«TASDIQLAYMAN»
№ Bakalavriat	Qoraqalpog'iston tibbiyot instituti
BD-18/d-33	rektori O.A. Xalimov
	2025 yil «28» avgust

PSIXIATRIYA NARKOLOGIYA
MODUL DASTURI

Bilim sohasi: 900000 Sog'liqni saqlash va ijtimoiy ta'minot

Ta'lim sohasi: 910000 Sog'liqni saqlash

Ta'lim yo'nalishlari: 60910200 Davolash ishi

Nukus – 2025

Tuzuvchilar:

FIO	Ish joyi, lavozimi, ilmiy darajasi va unvoni
Shanazarov B.K.	Qoraqalpog'iston tibbiyot instituti " IKP endokrinologiya va psixiatriya" kafedrasi assistenti

Taqrizchilar:

FIO	Ish joyi, lavozimi, ilmiy darajasi va unvoni
Ichki taqrizchi	**Taqrizchilar:** **Mamutov Sh.I.** QTI, «Patologiya» kafedra mudiri. t.f.n.
Tashqi taqrizchi	**Paluanova Z.D.** Respublika ixtisoslashtirilgan ruxiy salomatlik ilmiy-amaliy tibbiyot markazi Qoraqalpogiston filiali direktori, PhD.

Top 300 ga kiritilgan M.V. Lomonosov nomidagi Moskva davlat universitetining Toshkent filialining psixiatriya modulining mavzulari va 4 adabiyoti mazkur sillabusning qushimcha adabiyotlariga kiritilgan.

Qoraqalpog'iston tibbiyot institutida ishlab chiqilgan va institut kengashining 2025 yil 28.08 dagi 1 - sonli bayonnomasi bilan tasdıqlangan.

	Modul kodi PSXNR 1702	O'quv yili	Semestr 9	Kreditlar 4
	Modul turi Majburiy	2025-2026	**Ta'lim tili** qoraqalpoq, uzbek, rus	**Haftadagi dars soatlari** 36
1	**Modul nomi**	**Auditoriya mashg'ulotlari** (soat)	**Mustaqil ta'lim** (soat)	**Jami yuklama** (soat)
	Psixiatriya narkologiya	90	54	144

2 **I. Modulning mazmuni**

O'zbekistonning rivojlanishidagi Harakatlar strategiyasining yo'nalishlaridan biri ijtimoiy sohani rivojlantirish bo'lib, bu mamlakatda sog'liqni saqlash tizimini tubdan takomillashtirishni ham nazarda tutadi. Bu borada asosiy maqsad fuqarolarning malakali tibbiy xizmatdan foydalanish huquqini amalda ta'minlashdan iborat.

Faning maqsadi va mazmuni: Psixiatriya – bemorning ruhiy faoliyatining qonuniyatlarlarini, shaxsiyatining tizimini va ruhiy buzilishlarda davolovchi ta'sirini, ruhiy kasaliklarni ruhiy buzilishlarda simptom va sindromlarini o'rganuvchi va ruhiy kasalliklarni etiopatogenezini, kechishi va prognoz qonuniyatlarini o'rganuvchi fandir.

Psixiatriya narkologiya tong ma'noda olganda bemor psixologiyasini o'rganuvchi fandir. Ushbu fanning asosiy vazifalari psixosomatik sindromlar va turli kasalliklarda bemorlar psixologiyasini o'rganish, bemorlarga tibbiy-psixologik yordam ko'rsatish, turli uslubdagi psixoterapiya va psixofarmakoterapiya usullarini amaliyotda qo'llay olishdir.

Modulni o'qitishdan maqsad – talabalarni klinik fikrlash qobiliyatini o'stirishga qaratilgan uslublarni zamonaviy pedagogik texnologiyalar orqali psixiatrik va narkologik kasalliklarning kelib chiqish sabablari, klinik ko'rinishlari, kechish turlari, tashxis va qiyosiy tashxislari hamda davolash va parvarish usullari, kasallikni oldini olish chora – tadbirlarini o'rgatishdan iboratdir.

Modulning vazifasi – fanning bo'limlariga tegishli bilimlar bilan talabalarni bosqichma – bosqich tanishtira borish, o'rgata borish va ko'nikmalarni hosil qilish; yangi pedagogik texnologiyalarni dars jarayoniga tadbiq etib, talabani klinik fikrlash qobiliyatini o'stirish va bilimini saqlash darajasini oshirish; talabaning klinik fikrlash qobiliyatini o'stirishga; fan sohasiga talluqli psixiatrik va narkologik bemorlarni tashxisi va qiyosiy tashxis bosqichlarini, davolash, parvarish va profilaktika usullarining zaruriy jihatlari to'g'risida ma'lumot berish.

Modul IX-semestrda o'qitiladi va talabalarning shu davrda va keyinchalik bakalavriatura bosqichida oladigan bilimlari uchun asos bo'lib xizmat qiladi. Mazkur modul dasturi barcha klinik modul dasturlari mavzulari bilan uzviy bog'liq.

II. Asosiy nazariy qism.

II.I. Modul tarkibiga quyidagi mavzular kiradi:

9-semestr

1-mavzu. Sezgi va idrok buzilishi.

2- mavzu. Xotira buzilishi.

3- mavzu. Fikirlash buzilishi.

4- mavzu. Nevroz kasalligi.

5- mavzu. Shizofreniya kasalligi

III. Amaliy (laboratoriya) mashg'ulotlar bo'yicha ko'rsatma va tavsiyalar.

Amaliy mashg'ulotlar uchun quydagi mavzular tavsiya etiladi:

9-semestr

1-mavzu. Sezgi va idrok buzilishi.

2- mavzu. Xotira buzilishi

3. mavzu. Xissiyot buzilishi

4. mavzu Iroda va mayl buzilishi

5. mavzu Fikirlash buzilishi

6. mavzu Ong buzilishi

7-mavzu. Oligofreniyaning klinik shakli

8-mavzu. Nevroz kasalligi.

9-mavzu. Reaktiv psixoz kasalligi

10-mavzu. Psixopatiya kasalligi

11-mavzu. Epilepsiya kasalligi

12-mavzu. Bosh miy jaroxatida ruxiy uzgarishlar

13-mavzu. Alkogolizm narkomaniya kasalliklar

14-mavzu. Shizofreniya kasalligi

15-mavzu. Psixosomatik kasalliklarda ruxiy buzilishlar

16-mavzu. Psixiatriyada shoshilinsh holatlar

IV. Amaliy ko'nikmalar

Psixiatriya narkologiya fanidan talabalar quydagi amaliy ko'nikmalarni uzlashtirish ko'zda tutilgan.

1. Bemorlarda depressiya holatini aniqlash
2. Xotira va diqqatni tekshirish
3. Psixomotorli quzuvchanlikda tibbiy yordam kursatish
4. Tutqonaqda tibbiy yordam kursatish
5. Gallyucinaciyalarni aniqlash usullari

Modul davomida olingan kompetenciya ro'yxati (nomi, kodi)

Fanni o'zlashtirish natijasida talaba:

UK 1_1. Abstrakt fikr yuritish, xodisalarni tahlil va sintez qilish qobiliyatiga ega bo'lish;

1 UK- umumiy kompetentsiya

2 UKK – umumiy kasbiy kompetentsiya

UK 2. Dunyoqarashni shakllantirish uchun falsafiy bilimlarning asoslaridan foydalanish qobiliyati;

UK 3. Nostandart vaziyatlarda harakat qilish qobiliyati, qabul qilingan qarorlar uchun ijtimoiy va ahloqiy javobgarlikni olishga tayyorlik;

UK 4. O'z-o'zini rivojlantirishga, anglashga, o'qishga, ijodiy salohiyatdan foydalanishga taykompeyorlik;

UK 5. Favquloddagi vaziyatlarda birinchi tibbiy yordam texnikasini, himoya usullarini qo'llashga tayyorlik;

UK 6. Favqulodda vaziyatlarda birinchi tibbiy yordam texnikasini, himoya usullarini qo'llashga tayyorlik;

UKK 1_2. Kasbiy faoliyatning standart vazifalarini axborot, bibliografik manbalar, biotibbiyot terminologiyasi, axborot-kommunikatsiya texnologiyalari va axborot xavfsizligining asosiy talablarini hisobga olgan holda hal qilishga tayyorlik;

UKK 2. Professional faoliyatdagi muammolarni hal qilish uchun og'zaki va yozma ravishda rus va xorijiy tillarda muloqot qilishga tayyorlik;

UKK 3. Tibbiy xujjatlarni yuritishga tayyorgarlik;

UKK 4. Kasbiy muammolarni hal qilishda dori vositalarini va ularning kombinatsiyalarini tibbiy maqsadlarda ishlatishga tayyorlik;

UKK 5. Bemorlarga birlamchi tibbiy yordam ko'rsatishni tashkil etish va dastlabki tibbiy sanitar yordam ko'rsatishni ta'minlashga tayyorlik;

UKK 6. Tibbiy yordam ko'rsatishda ko'zda tutilgan tibbiy asboblardan foydalanishga tayyorlik.

Modul davomida o'quv amaliyotni tashkil etish bo'yicha umumiy ko'rsatma va tavsiyalar:

Talabalari "Psixiatriya narkologiya" moduli bo'yicha amaliyoti ta'lim jarayonining 50%ini tashkil qiladi va amaliy mashg'ulotlar Respublika ixtisoslashtirilgan ruxiy salomatlik ilmiy-amaliy tibbiyot markazi Qoraqalpogiston filialida o'tkaziladi.

Amaliy mashg'ulotda amaliy ko'nikmalarga o'rgatish jarayoni batafsil rejalashtiriladi va bir necha bosqichni o'z ichiga

oladi:

1. Birinchi bosqich– mashg'ulotning maqsadi va vazifalaridan kelib chiqgan holda o'rganilayotgan amaliy ko'nikmani o'rganish motivatsion asosi aniqlanadi, uning nazariy jihatlari muhokama qilinadi. Amaliy ko'nikmalarni amalga oshirish uchun kerakli asbob-anjomlar ishlash mexanizmi, ishlatish qoidalari bilan talabar tanishtiriladi.

Birinchi bosqichni amalga oshirish uchun kafedrada barcha asbob anjomlar mavjud va ishchi holatda bo'lishi lozim.

2. Ikkinchi bosqich– amaliy ko'nikmani namoyish qilib berish va ko'p marta mashq qilish. Bu bosqichni amalga oshirish uchun amaliy ko'nikmalarni qadamma qadam algoritmi pedagog tomonidan va videofil'mlar orqali namoish etiladi, algoritm asosida bosqichma bosqich to'g'ri bajarishga alohida e'tibor qaratiladi. Talaba amaliy ko'nikmani mustakil, biroq pedagog nazorati ostida mulyajlar, trenajyorlar, fantomlar va manekenlarda, ko'p marta mashq qilib o'rganadilar. Boshida barcha bosqichlarini alohida, keyinchalik umumlashtirgan xolda to'liq va to'g'ri bajara olgandan so'ng qo'llashga ruhsat beriladi (imitatsion trening).

Ikkinchi bosqichni amalga oshirish uchun kafedra tomonidan ishlab chiqilgan amaliy ko'nikmalar qadamma qadam algoritmi va videofil'mi, o'quv-uslubiy qo'llanmasi, bajarish sxemasi yoki texnikasi va h.k., baholash mezonlari ishlab chiqilgan bo'lishi lozim. Bu bosqichda pedagog nazorat qiladi va kerak bo'lganda talabalar ishidagi xatoliklarni to'g'irlaydi. Bu jarayonda talaba harakatlari videotasvirga olinib o'ziga namoyish etilishi, tanqidiy muhokama qilinishi mumkin. Talaba, uning xatosi nimada ekanligini, o'qituvchiga va boshqa talabalarga tushuntirib beradi va so'ngra mashikni takrorlaydi. Interfaollik shunda namoyon bo'ladiki, bunda boshqa talabalar ekspert sifatida chiqishda va o'qitilayotgan talabaning amaliy ko'nikmani to'g'ri o'zlashtirganligini baholashda ishtirok etadilar. Amaliy ko'nikma aftomatizm darajasigacha yetkazilishi maqsadga muvofiq.

3. Uchinchi bosqich-o'rganilgan bilim va amaliy ko'nikmani bemorda qo'llash. Bu bosqichda talaba o'zlashtirilgan bilim va amaliy ko'nikmani turli xil xolatlarda (shu jumladan shoshilinch holatlarda) qo'llashga, olingan natijalarni tahlil qilishga va shu ma'lumotlar asosida harakat taktikasini belgilashga pedagog nazoratida o'rgatiladi.

Uchinchi bosqichni amalga oshirish uchun kafedra tomonidan ishlab chiqilgan o'quv, uslubiy qo'llanmalar, fotosuratlar, vaziyatli masalalar va testlar to'plami, keyslar, protokollar, profilaktik chora-tadbirlar standartlari, o'rgatuvchi epidemiologik xartalari va ambulator kartalar va x.q. ishlatilishi lozim. Interfaollik shunda namoyon bo'ladiki, bunda boshqa talabalar nafaqat ekspert sifatida chiqishda va o'qitilayotgan talabaning amaliy ko'nikmani to'g'ri o'zlashtirganligini baholashda balki komandada ishlashda ishtirok etadilar.

4. To'rtinchi bosqich–hulosa. Bu bosqichda pedagog talaba tomonidan olingan bilim va egallagan ko'nikmani bemorlarda, turli xil vaziyatlarda, faoliyat jarayonida to'g'ri va to'liq qo'llay olishiga ishonch hosil qilishi kerak va shunda amaliy ko'nikma o'zlashtirildi deb hisoblanadi.

To'rtinchi bosqichni amalga oshirish uchun talaba bemor bilan mustaqil ishlashi pedagog tomonidan nazorat qilinadi, tibbiy hujjatlarni, epidemiologik xartalarini yozib himoya qilganda baholanadi.

Mashg'ulot so'nggida o'qituvchi har bir talabaning amaliy ko'nikmani o'zlashtirganligini tasdiqlaydi. Talaba amaliy ko'nikmani o'zlashtira olmagan vaziyatlarda, mashg'ulotdan tashqari vaqtda mustaqil o'zlashtirish tavsiya etiladi va pedagogga qayta topshiradi. Talaba barcha amaliy ko'nikmalarni o'zlashtirgan holda modulni o'zlashtirgan hisoblanadi.

V. Mustaqil ta'lim va mustaqil ishlar

Mustaqil ta'lim uchun tavsiya etiladigan mavzular:

9-semestr

1. OYTS da ruxiy buzilishlar.
2. Alkogolizm kasalligida ruxiy buzilishlar
3. Sezgi va idrok buzilishlari
4. Fikirlash buzilishi
5. Xotiraning buzilishi
6. Oligofreniya

	7. Psixopatiya kasalligi 8. Ruxiy bemorlarni tekshirish usullari 9. Shizofreniya kasalligi 10. Giyoxvandlik kasalligi Modul bo‘yicha mustaqil ish auditoriyadan tashqari o‘tkaziladi. Tavsiya etilgan mavzulardan keys, esse, referat, prezentaciya vaziyatli masala, grafik organayzerlarni tayyorlab o‘qituvchiga darsdan tashqari bo‘lgan vaqtda taqdim etiladi.
3	**VI. Ta’lim natijalari / kasbiy kompetenciyalar.** **9-semestr** **Talaba bilishi kerak:** - sog‘liqni saqlashni isloh qilish va yangi xo‘jalik mexanizga o‘tish bilan bog‘liq bo‘lgan muammolar; - sog‘liqni saqlashning huquqiy asoslari fani, maqsad va vazifalari, tamoyillari, - psixiatriya fani umumiy va xusisiy qismlarin bilish, umumi psixopatologiya xususiyatlarini anglash. - ruxiy kasalliklardagi gallyucinaciyalar turlari. - ruxiy bemorlardagi fikirlash buzilishlari. - xotirani buzilishlarini tekshirish usullari. - Psixogeniya kasalliklari tasnifi nevroz va unung turlari reaktiv xolatlar. -Ruxiy kasalliklarda ko‘p uchiraydigan simptomlar va sindromlar. -Shizofreniya kasalligi turlari kechishi va oqibatlari davolash tamoyillari. - Xissiyot buzilishlari tasnifi buzilishlari, depressiya va maniakal sindromlar. - Tutqonaq kasalligi xurujlar turlari va ularda tibbiy yordam

	kursatish. -Ruxiy bemorlarda anketir sovalnomalarni o‘tkazishni bilishi kerak.
4	**VII. Ta’lim texnologiyalari va metodlari.** • Talabaga muljallangan keys-stadiy (CBL) • Muammoga muljallangan o‘qitish (PBL) • Komandaga muljallangan o‘qitish (TBL) • Interfaol o‘yinlar • Seminarlar (mantiqiy fikirlash tezkor savol javoblar) • Guruxlarda ishlash • Taqdimotlarni qilish • Individual loyixolar • Jamoa bo‘lib ishlash
5.	**VIII. Kreditlarni olish uchun talablar.** Joriy, oraliq nazorat shakllarida berilgan vazifa va topshiriqlarni bajarish, yakuniy nazorat bo‘yicha topshiriqlarni muvaffaqiyatli topshirishlari kerak.
6	**Asosiy adabiyotlar:** 1.Иванец Н.Н. Психиатрия и медицинская психология. учебник ГЭОТАР-Медиа 2020. 2.Незнанов Н.Г. Психиатрия учебник. ГЭОТАР-Медиа 2020 г. 3. Цыганков Б.Д. Психиатрия. 2-е издание. ГЭОТАР-Медиа 2020 4. Xodjaeva N.I., Shoyusupova A.U. Psixiatriya: tibbiyot institutlari talabalari uchun. Darslik. — T.:Mehridaryo, 2011. **Qushimcha adabiyotlar** 1.Тиганова А.С. Психиатрия Geotar-М ГЭОТАР-Медиа 2019 г. 2.Ibodullaev Z. Tibbiyot psixologiyasi, nashriyot Cho‘lpon Toshkent 2019 y. 3. Александровский Ю.А. Психиатрия учебник. ГЭОТАР-Медиа 2018 г. 4. Жариков Н.М. и др. Психиатрия: учебник - М.: 2002г.

	5. Карвасарский В.Д. Клиническая психология, 2004г. 6. Самахвалов Б.Н. учебник по психиатрии, 2006 г. 7. Gelder M., Get D., Meyo R. Oksfordskoe rukovodstvo po psixiatrii.-Per. s angl.: v dvux tomax. – K.:Sfera, 1999. 8.Аграновский М.Л. Общая медицинская психология и психопатология. Андижон 2011. 9.Аграновский М.Л. Частная медицинская психология и психиатрия. Андижон 2011. **Internet saytlari** 1. www.ziyonet.uz; 2. www.s-psy.ru 3. www.psychiatry.ru, 4. www. medlibrary. ru 5. www. medline. ru 6. www. med.ru

O‘quv-uslubiy bosqarma boshlig‘i **Abdullaeva N.Dj**

Fakultet dekani **Xojambergenov K.M.**

Kafedra mudiri **Abdirashitova G.S.**